

THEMALES

DOORBIJTEN

Onderwerp: Overleven, overlevingsstrategieën, overwinteren, voedselvoorraad, migratie

Seizoen: Winter, lente, zomer, herfst

INTRODUCTIE

In deze les wordt duidelijk dat er in de zomer voldoende eten is voor de dieren, maar dat ze het in de winter moeilijk hebben. Er is dan weinig te eten en het is koud, de dieren verzwakken daardoor. Alleen de sterkste dieren én de dieren die zich het beste hebben weten aan te passen aan de winterkou overleven.

Begin de les door de klas zelf te laten bedenken wat dieren kunnen doen om zich op de winter voor te bereiden (wegtrekken, voorraad opslaan, winterslaap). Laat daarna het introductieclipje Overleven zien en bespreek vervolgens klassikaal de volgende vragen:

- Wat heb je gezien in het clipje, klopte het met wat je zelf dacht over overleven in de natuur?
- Heb je nog nieuwe, andere dingen gezien?
- Wat zijn de drie belangrijkste maatregelen die dieren nemen om de winter te overleven? (wegtrekken, voorraad opslaan, winterslaap).

KERN

De leerlingen maken zelfstandig de opdrachten op het werkblad.

AFSLUITING

Bespreek de opdrachten.

AANVULLENDE LESSUGGESTIES

Zoek aanvullende lessuggesties in uw buurt via de zoekmachine op www.denieuwewildernis.nl/indeklas en op de wildernissite van Staatsbosbeheer: www.staatsbosbeheer.nl/nieuwewildernis.

Doelen

- De leerlingen weten dat dieren verschillende manieren van overleven hebben;
- De leerlingen weten dat dieren het vooral in de winter moeilijk kunnen hebben;
- De leerlingen weten dat in de natuur sommige dieren doodgaan en dat dit hoort bij het leven.

Nodig

De volgende onderdelen op www.denieuwewildernis.nl/indeklas:

- Introductieclip Overleven
- Clip Een ander dieet ja of nee?
- Clip Dieet en reserves
- Clip Overwinteren
- Clip Vogeltrek
- Clip Dood doet leven

ONDERZOEKSODRACHT

Elk jaar laait in de winter de discussie over de Oostvaardersplassen weer op. Laten we de natuur haar gang gaan of grijpen we in? Als de natuur haar gang gaat sterven de zwakke dieren en overleven de sterke die zich voortplanten.

Staatsbosbeheer voert de dieren in de Oostvaardersplassen niet bij. Bijvoeren lijkt een oplossing voor het welzijn van de dieren, maar het helpt de dieren niet. Bijvoeren leidt niet tot opbouw van extra vet in de winter. Daarnaast bereikt bijvoeren in de winter de zwakste dieren niet omdat zij het laagst in rangorde van de kudde staan. De zwakkere dieren - die geholpen zouden zijn met het extra voer - worden door soortgenoten weggejaagd bij het extra eten. Bijvoeren over een langere periode heeft als effect dat de kuddes groter worden en dus in de winter te weinig voedsel hebben. Bovendien kunnen dieren dan vruchtbaar worden in een periode waarin dat helemaal niet gunstig voor ze is (zie ook pagina 4 van de algemene handleiding).

Staatsbosbeheer heeft er daarom voor gekozen om alleen tijdens en na de winter in te grijpen. Op deze manier ontstaat er een duurzame, sterke populatie in het gebied.

Maatregelen die wel helpen in de winter zijn; rust voor de dieren en beschutte plekken waar ze kunnen schuilen. Verder wordt gekeken naar manieren om onnodig lang lijden te voorkomen door de dieren af te schieten als duidelijk is dat ze het niet gaan redden.

In het eerste deel van de onderzoeksoopdracht wordt de leerlingen naar hun mening gevraagd over dit onderwerp. U kunt er voor kiezen dit in de klas te bespreken en er een discussiepunt van te maken.

In tegenstelling tot het grote wild in de Oostvaardersplassen hebben de kleine dieren in onze directe omgeving een heleboel vijanden. Ze komen om door katten, omdat ze ergens tegenaan vliegen, in het verkeer of door roofvogels. Daarom is het niet erg voor het natuurlijk evenwicht als we deze dieren (voornamelijk vogels) in de winter bijvoeren.

In de tweede opdracht gaan leerlingen op internet zoeken naar de punten waar je op moet letten als je dieren in de omgeving bijvoert in de winter.

- Een gevarieerd aanbod
- Hangend en op de grond
- Op verschillende plekken
- Voeder plekken schoonhouden
- Huisjes om te schuilen
- Geen zout

ANTWOORDEN

1. DIEETWENSEN

A.

Vogel	Eet in de zomer	Eet in de winter
Ijsvogel	Vis	Vis
Baardmannetje	Insecten	Zaden van rietstengels

B. Het water vriest dicht, de ijsvogel kan niet bij de vis.

C. Het baardmannetje heeft de beste overlevingstechniek in de winter, want die past zich aan aan de omstandigheden. Hij eet wat er beschikbaar is en waar hij bij kan.

D. Mensen eten in de winter meestal zwaardere kost zoals zuurkool of chili con carne. Deze winterse gerechten bevatten veel vet en koolhydraten die verbrandt worden om mensen warm te houden. In de zomer eten mensen vaker lichtere maaltijden, zoals salades of fruit.

E. Meerdere antwoorden mogelijk.

2. VETMESTEN EN AFVALLEN

A. De konik eet in de zomer zoveel mogelijk, om vetreserves op te slaan voor de winter. Tijdens de wintermaanden valt de konik dan vanzelf weer veel af.

B. De grote grazers houden zich rustig in de winter, om energie te besparen. Als ze bewegen, verbranden ze energie, dus dat doen ze in de winter minder.

C. Er is geen gras in de winter maar wel riet en boomschors. De konikpaarden eten dit vooral om hun spijsvertering op gang te houden.

3. KOUDBLOEDIG

A. Warmte.

B.

			
Soort insect:	Hommel	Vlinder	Rups
Overwintert door:	Winterslaap in holletje	Trekt naar warmere gebieden	Overwintert in pop of ei

C. Winterkleding in de kasten leggen, zomerbanden vervangen door winterbanden bij de auto, fietsverlichting controleren, mutsen en sjaals kopen of weer tevoorschijn halen.

4. OP REIS

A. De brandgans komt uit een nog veel kouder gebied uit het noorden, dus voor de brandgans is het hier dan warm genoeg.

B. Tekening van zomerse drukte, fris groen.

5. KRINGLOOP VAN HET LEVEN

A. De dode dieren zijn voedsel voor veel dieren.

- De vos en de zeearend vinden een dood dier ... een makkelijk hapje dat ze niet zelf hoeven te vangen.
- De waterral lust graag ... de insecten die eten op het kadaver.
- Het roodborstje maakt een mooi nestje met ... de haren en vacht van het dode edelhert.
- De edelherten hebben kalk nodig om een gewei te maken, daarom ... eten ze de botten van een dood dier op.

C. Dertig procent van 900 paarden is 270 paarden. Er worden in de zomer ongeveer 450 hertenjongen geboren.

